

MUSİQİ SƏNƏTİ

UOT: 781,7

ORCID: [0009-0007-0716-420X](https://orcid.org/0009-0007-0716-420X)

DOI: <https://doi.org/10.52094/3005-9941.46.2024.026>

Aslanov Teyyub Şueyib oğlu
Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti
Muğam sənəti kafedrasının dosenti
Email: teyyub.aslanov@admiu.edu.az

USTAD XANƏNDƏ ƏLİBABA MƏMMƏDOVUN YARADICILIĞINA BİR NƏZƏR

Xülasə: Təqdim olunan məqalədə Xalq artisti, görkəmli xanəndə, bəstəkar və pedaqoq, professor, mədəniyyət xadimi, “Şöhrət”, “Şərəf” və “İstiqlal” ordenli Əlibaba Məmmədovun çoxşaxəli yaradıcılığının xüsusiyyətlərindən bəhs olunur. Məqalənin əsas məqsədi Ə.Məmmədovun ifaçılıq, pedaqoji və musiqi ictimai fəaliyyətinin araşdırılması və səciyyəvi xüsusiyyətlərinin müəyyənəndirilməsidir. Məqalənin əsas məqsədindən irəli gələrək, Ə.Məmmədovun yaradıcılıq xüsusiyyətlərinə əsaslanan vəzifələr müəyyən olunmuşdur. Belə ki, ustad xanəndənin yaradıcılıq fəaliyyətinin əsas məqamları müəyyən istiqamətlər üzrə təsnifatlaşdırılmış və Ə.Məmmədovun bu sahədə gördüyü işlər ətrafı şəkildə araşdırılmağa cəlb edilmişdir. Bu rəqəsdən yanaşaraq, Ə.Məmmədovun çoxşaxəli yaradıcılığı tədqiqat metodları əsasında tədqiq olunmuşdur. Ə.Məmmədov ifaçı kimi Azərbaycan muğamlarının qanunauyğunluqlarını mükəmməl bilirdi. O, pedaqoji fəaliyyəti ərzində çoxsaylı tələbələrinə muğamın ifaçılıq xüsusiyyətlərini aşılamışdır. Musiqi ictimai xadim kimi Ə.Məmmədov “Hümayun” xalq çalğı alətləri ansamblını yaratmış, Heydər Əliyev Fondunun təşkil etdiyi “Muğam” televiziya müsabiqəsində münəşir kimi iştirak etmişdir. Elmi yenilik isə məqalə çərçivəsində Ə.Məmmədovun yaradıcılıq xüsusiyyətlərinin işıqlandırılmasıdır. Məqalənin nəticələri Ə.Məmmədovun yaradıcılığının tədqiqatçıları üçün faydalı mənbədir. Eyni zamanda məqalədə verilən əsaslandırılmış mülahizələrdən Azərbaycan xanəndəlik sənətinin öyrənilməsi zamanı istifadə oluna bilər.

Açar sözlər: *Əlibaba Məmmədov, xanəndə, muğam, xalq mahnısı, təsnif*

Giriş

Xalq artisti, ustad xanəndə, bəstəkar və pedaqoq, professor, mədəniyyət xadimi, “Şöhrət”, “Şərəf” və “İstiqlal” ordenli Əlibaba Məmmədov Azərbaycan muğam ifaçılıq sənətinin inkişafında şərəfli mövqeyə malik sənətkarlardandır. Özünəməxsus oxu-

ma üslubu olan Ə.Məmmədov muğam sənətinin incəlikləri və ifaçılıq xüsusiyyətləri ilə yanaşı, həm də klassik ədəbiyyatın dərinliklərinə mükəmməl şəkildə bələd olmuşdur.

Ustad xanəndənin bütün yaradıcılıq fəaliyyətinin əsas amalını muğam sənətinin yaşadılması və gələcək nəsillərə çatdırılması təşkil etmişdir. O, muğam sənətini yaşatmağı özünün müqəddəs vəzifəsi kimi müəyyənləşdirmişdir.

Ə.Məmmədovun yaradıcılığının araşdırılması Azərbaycan xanəndəlik sənətinin öyrənilməsi kontekstində mühüm əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, ustad xanəndənin yaradıcılığı Azərbaycan musiqişünas alimlərinin diqqət mərkəzində olsa da, ətraflı şəkildə fəaliyyətinin müxtəlif istiqamətləri üzrə araşdırılmasına hər zaman böyük ehtiyac duyulur. Xüsusilə muğam sənətinin qanunauyğunluqlarının və əsas xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi görkəmli musiqişünas, sənətsünaslıq doktoru R.Zöhrabovun elmi tədqiqatlarının əsasını təşkil etmişdir. Sonrakı dövrlərdə R.Fasəh, G.Axundova və digər musiqişünas alimlər Azərbaycan muğamları və xanəndəlik sənətinin inkişaf xüsusiyyətləri ilə bağlı araşdırmalar aparmışlar. Ustad xanəndə Əlibaba Məmmədovun yaradıcılığının xüsusiyyətləri isə S.Təhmirazqızının xatirələri əks etdirən kitabında canlandırılmışdır.

Əsas hissə:

1. Əlibaba Məmmədovun yaşadığı mühit və təhsil illəri

Ə.Məmmədovun yaşadığı mühit də onun xanəndə kimi formalaşmasına təsir göstərmişdir. Belə ki, Bakı və Abşeron kəndlərində muğam ifaçılıq sənətinin geniş intişar tapması gənc yaşlarından etibarən Ə.Məmmədovun xanəndə kimi yetişməsinə səbəb olmuşdur.

Eyni zamanda Şuşa xanəndəlik məktəbinin görkəmli nümayəndəsi, Xalq artisti Seyid Şuşinskiyə sinfində təhsil alması onun muğam bilicisi kimi təkmilləşməsində mühüm rol oynamışdır. Ə.Məmmədov hələ erkən yaşlarından Seyid Şuşinskiyə dinləyirdi və onun ifasının vurğunu olduğu üçün ustad xanəndənin sinfinə daxil olanda artıq müəlliminin ifaçılıq üslubuna bələd idi. Ə.Məmmədov qısa müddət ərzində S.Şuşinskiyə ən sevimli tələbəsi kimi tanınmışdır. 1950-ci illərdə Asəf Zeynallı adına Bakı orta ixtisas musiqi məktəbində pedaqoji fəaliyyət göstərən S.Şuşinskiyə muğam sənətinin, təsnif və xalq mahnılarımızın ifa tərzini mənimsəyən Ə.Məmmədov Azərbaycan xanəndəlik sənətinin uzun illərdən bəri formalaşan ənənələrini qoruyub saxlamaqla yanaşı, həm də onların inkişaf etdirilməsi istiqamətində də böyük xidmətlər göstərmişdir. Onun qeyri-adi fenomenal musiqi yaddaşı digər ifaçılardan çox fərqlənirdi. Hələ tələbəlik illərindən başlayaraq, Ə.Məmmədov yenilik axtarışında idi. Ə.Məmmədovla eyni dövrdə S.Şuşinskiyə sinfində təhsil alan Xalq artisti, dünya şöhrətli sənətkar Zeynəb Xanlarova belə xatırlayır: *“Hiss edirdin ki, nəşə yenilik axtarır. Hələ tələbəlikdən “Hümayun” muğamına bir yenilik gətirdi. Ağda da, yəni Seyid Şuşinskiyə də onun bu yeniliyini qəbul elədi. Söhbət Əlibabanın tapdığı “Bidad” şöbəsi ilə gedir. Deməli “Hümayun” dəstgahında belə bir şöbə varmı, sadəcə Ağda tələbələr çəşməsinə deyər onu bizə öyrətməyib. Əlibaba bunu radiodan İran xanəndəsinin ifasından eşidib gəlib*

deyəndə, Ağa bunu təsdiq elədi. Belə axtarışları onun yaradıcılığını daha da genişləndirdi” [1; 33].

2. Ə.Məmmədovun yaradıcılıq fəaliyyətinin xüsusiyyətləri

Ə.Məmmədov gənclik illərində xalq çalğı alətlərində ifa bacarıqlarına da yiyələnmişdir. O, xanəndəlik sənətindən əvvəl tar, nağara və klarnetdə ifa etməyi öyrənmişdir. Belə ki, onun ritmi dəqiq, musiqi duyumu isə çox güclü idi. Ə.Məmmədov mahnılarını tarda ifa edərək bəstələyirdi. Görkəmli xanəndə xalqımızın bir-birindən dəyərli mahnı və təsniflərini dinləməkdən sanki zövq alırdı. Ustad sənətkarlarla görüşləri, qrammofon vallarını və lent yazılarını dinləyərək, musiqi aləminin ecazkarlığını, çoxmənalı çalarlarını duymağı bacarırdı.

Ə.Məmmədovun yaradıcılıq fəaliyyətini bir neçə sahə üzrə istiqamətləndirmək mümkündür:

1. İfaçılıq;
2. Pedaqoji;
3. Musiqi-ictimai fəaliyyəti.

3. Xanəndə kimi fəaliyyəti

İfaçı kimi Ə.Məmmədov muğam sənətinin dərinliklərinə bələd idi. Ə.Məmmədov daim öz repertuarının zəngin olması ilə seçilir, xalq mahnı və təsniflərinin yeni çalarlar əldə etməsinə nail olurdu. “Rast”, “Şur”, “Bayatı-Şiraz”, “Rahab”, “Dəşti” kimi muğamların mükəmməl tərzdə ifa olunması məhz Ə.Məmmədovun adı ilə bağlıdır. Onun zəngin repertuarı Azərbaycan muğamları, mahnı və təsnifləri, eləcə də özünün müəllifi olduğu musiqi nümunələri ilə zəngindir. Ə.Məmmədov 1954-cü ildə respublika radio-sunun musiqi fondu üçün “Bayatı-Şiraz” dəstgahını, “Hümayun” təsnifini, eləcə də “Güllü qafiyə”, “Ana yurdum”, “Gəl bizə, yar”, “Vətənimin cəlali” mahnılarını lentə yazdırmış və gənc yaşlarında olmasına baxmayaraq, mükəmməl ifası ilə muğam bilicilərinin rəğbətini qazanmışdır. Təsədüfi deyildir ki, görkəmli xanəndəmiz “Rast”, “Bayatı-Şiraz”, “Rahab” və “Dəsti” muğamlarını 24-30 yaşlarında lentə yazdırmışdır.

Ə.Məmmədovun yaradıcılığında “Dəşti” muğamı xüsusi əhəmiyyətə malikdir. “Bayatı-Kürd” muğamının əsas şöbələrindən biri olan “Dəşti” ifaçılıq tarixində müstəqil muğam kimi demək olar ki, nadir hallarda oxunub. Qeyd edək ki, “Dəşti” həm də “Şur” muğamında ifa olunur. Ə.Məmmədov öz müsahibələrində “Dəşti”nin “Bayatı-Kürd” və “Kürdü” ilə musiqi dili və intonasıya cəhətdən oxşarlığını bildirmişdir. Buna görə də Ə.Məmmədov “Dəşti” oxuyan hər bir xanəndənin çox ehtiyatla ifa etməsini tövsiyə etmişdir. “Dəşti”ni hədsiz dərəcədə çox sevən Ə.Məmmədov bu muğamı mükəmməl şəkildə mənimsəyəndən sonra efirdə səsləndirmişdir. Bu zaman o, dəfələrlə ustad müəllimləri Seyid Şuşinski, Əhmədşah Bakıxanov və Bəhram Mansurovla məsləhətləşərək, onların xeyir-duasını aldıqdan sonra ifasını geniş dinləyici kütləsinə təqdim etmişdir.

Ə.Məmmədovdan bəhs edərkən, ilk növbədə onun məlahətli səs tembrini və özünəməxsus, heç kəsə bənzəməyən ifaçılıq üslubunu qeyd etmək lazımdır. O, fitri istedadı sayəsində şifahi ənənəli Azərbaycan klassik musiqisinə yeni tərəvət gətirmiş və bütün

bu bunları işgüzarlığı üzərində qurulan yazıb-yaratmaq şövqü ilə uzlaşdırmağa nail olmuşdur. Səhnə mədəniyyəti, daim yeniliklər axtarışında olması Ə.Məmmədovun fərqləndirici xüsusiyyətlərindən idi.

4. Klassik ədəbiyyata və Əliağa Vahidin qəzəllərinə münasibəti

Xanəndə kimi ustadlığın zirvəsində olan Ə.Məmmədov muğam ifaçılarının əsas xüsusiyyəti kimi dəyərləndirilən klassik poeziya nümunələrini dərinlən mənimsəməyə nail olmuşdur. Ə.Məmmədov hələ gənc yaşlarından musiqi ilə sözün vəhdətinin böyük mənə əhəmiyyətini kəsb etdiyini dərk edir və muğamın xarakterinə uyğun qəzəlləri axtarıb üzə çıxarırdı. Klassik ədəbiyyata, əruz vəzninin xüsusiyyətlərinə bələd olan Ə.Məmmədov qəzəllərin deyilişini və musiqi ilə həmahəngliyini düzgün şəkildə müəyyənləşdirməyi bacarırdı. Bu baxımdan şair Əliağa Vahidin qəzəlindən bir beyt sanki Ə.Məmmədovun səciyyəvi cəhətlərinin yalnız ona məxsus olmasını ifadə edir:

Bütün gözəlliyi Tanrım o sərvinəzə verib,
O, hər nə etsə, təbiət ona icazə verib.

İfaçı kimi Ə.Məmmədov unudulmuş, bəzən də diqqətdən kənarda qalmış melodiylara sanki yeni nəfəs bəxş edirdi. O, oxuduğu mahnı və təsniflərə elə çalarlar bəxş edirdi ki, melodiylar yenidən səsləndirilməyə başlayır və ifaçıların repertuarına daxil olurdu.

Ə.Məmmədov xanəndəlik sənətinə, muğam irsinə dərinlən bələd olmaqla yanaşı, həm də gözəl söz xiridarı idi. O, Azərbaycan klassik şairlərinin yaradıcılığını mükəmməl şəkildə bilməsinə baxmayaraq, həm ifa etdiyi muğamlarda, həm də bəstələdiyi mahnılarda Əliağa Vahid poeziyasına əsaslanırdı. Bununla da, Ə.Məmmədov 1960-cı illərdə Ə.Vahid poeziyasına olan haqsız soyuq münasibəti aradan qaldırmaqla, xalqın sevimli şairinin qəzəllərini muğam sənətinə gətirdi. Ə.Məmmədovun təbliğatı sayəsində Azərbaycan xalqı Ə.Vahidi tamamilə fərqli yanaşmadan dərk etməyə müvəffəq oldu. Ə.Məmmədov ifa zamanı seçdiyi qəzəllərin musiqi ilə uyğun olmasına da böyük əhəmiyyət verirdi. Belə poetik mətnlər arasında Ə.Vahidin sözlərinə yazdığı beyt çox məşhurdur:

Gözəllər içrə sən, ey mahipərə, bir dənəsən,
Gözəllərin gözüsən, zülfü qarə bir dənəsən.

Ə.Məmmədov muğam sənətinin, xüsusilə də musiqi folklorunun müxtəlif janrlarının ayrı-ayrı nümunələrinin bədii-estetik mahiyyətini, mənə çalarlarını düzgün dərk edərək, ifaçılıq fəaliyyətini məqsədyönlü şəkildə istiqamətləndirmişdir.

Ustad xanəndə heca vəznini muğama gətirərək, onu müasirləşdirməyə nail olmuşdur. Əslində Ə.Məmmədovun muğamlarda oxuduğu qəzəllərin sadə xalq dilində yazılması, onun xalqa daha da yaxın olmasına dəlalət edirdi.

5. Bəstəkar-xanəndə kimi fəaliyyəti

Ə.Məmmədov həm də bəstəkar-xanəndədir. Ustad xanəndə xüsusi olaraq bəstəkarlıq təhsili almasa da, bəstəkar kimi təfəkkür tərzinə malik idi. Onun ərsəyə gətirdiyi mahnılar, təsniflər, rənglər və dərəmədlər Azərbaycan muğamlarının xüsusiyyətlərinə əsaslanır. Təkcə onu demək kifayətdir ki, Ə.Məmmədov “Çahargah” üzərində 20-

yə yaxın mahnı və təsnif bəstələmişdir. Qeyd edək ki, ustad xanəndənin bəzi mahnıları sovetlər dövründə müəyyən səbəblərdən xalq mahnısı adı altında lentə yazılmışdır. Ə.Məmmədovun mahnıları yalnız yazıldığı ildə deyil, bütün dövrlərdə öz əhəmiyyətini və bədii dəyərini qorumuşdur. Onun bəstələdiyi mahnı və təsniflər xalq ruhuna yaxındır, poetik mətni isə vətənpərvərlik və lirik mövzulara əsaslanır. Ədəbi qanunauyğunluqlara bələd olan xanəndə bəzi mahnılarının sözlərini əksər hallarda özü yazır və yaxud da poetik mətnə müəyyən düzəlişlər edirdi.

6. “Hümayun” xalq çalğı alətləri ansamblını yaratması

Ə.Məmmədovun yaratdığı “Hümayun” xalq çalğı alətləri ansamblı onun fəaliyyətinin mühüm bir istiqamətini təşkil edir. Görkəmli sənətkarın yaradıcılığının təxminən otuz ili 1968-ci ildə yaratdığı bu ansamblı bağlıdır. Maraqlısı budur ki, Ə.Məmmədov “Hümayun”u təşkil edəndə həmin dövrdə kifayət qədər tanınmış Xalq çalğı alətləri ansambları mövcud idi. Lakin ustad xanəndənin peşəkarlığı və xalq yaradıcılığına bələd olması rəhbərlik etdiyi ansamblın qısa müddət ərzində musiqi həyatımızda geniş yer almasına imkan yaratdı. “Hümayun”a cəlb edilən xanəndələrin say etibarilə çoxalması da ustad sənətkarın hər kəsə bəlli olan yaradıcılıq fəaliyyətinin bəhrəsi idi. O, gənc ifaçıların düzgün şəkildə püxtələşməsinə çalışır və onlara düzgün istiqamət verərək, sənətdə uğurlu addımlamasında geniş imkanlar yaradırdı. Bu baxımdan həm sənətkarlıq baxımından, həm də insanlıq nöqtəyi-nəzərindən bütün müsbət keyfiyyətlər məhz Ə.Məmmədovun şəxsiyyətində birləşmişdi. O, ansamblı “bildiklərini digərlərinə də öyrətməlisən” devizi ilə fəaliyyət göstərir və əbədiyaşar muğam sənətini ümidverən gənclərə aşılayırdı. Bu baxımdan “Hümayun” ansamblı Ə.Məmmədovun özünəməxsus dəst-xəttinin və ifaçılıq xüsusiyyətlərinin təzahürü kimi dəyərləndirilə bilər.

7. Pedaqoji fəaliyyəti

Ə.Məmmədov pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmuş, əvvəlcə Asəf Zeynallı adına Musiqi Texnikumu və Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbində, yaradıcılığının kamillik dövründə isə Azərbaycan Milli Konservatoriyasında çalışaraq gənc xanəndələrin yetişdirilməsində öz bilik və bacarıqlarını əsirgəməmiş və ifaçılıq sənətinin xüsusiyyətlərini onlara aşılamişdir. Əslində, Ə.Məmmədovun yaradıcılığı elə bir məktəb kimi dəyərləndirilə bilər. O, hər zaman səliqəli geyimi, təmkinli davranışları, aydın tələffüzü, dərəcə davamiyyəti ilə tələbələrə örnək idi. Pedaqoq kimi o, fəaliyyətində ciddiyyət və səmimiyyəti uzlaşdırmağı bacarırdı. Ə.Məmmədov dərs prosesi zamanı səmimiyyətlə öyrədər, ciddi şəkildə və tələbkarlıqla tələbələrin mənimsəmə səviyyəsini müəyyənləşdirirdi. Xalq artistləri Cənəli Əkbərov, Məmmədbağır Bağırzadə ustad xanəndənin tələbələri olmuşlar.

8. Heydər Əliyev Fondunun keçirdiyi “Muğam” televiziya müsabiqələrində iştirakı

Ə.Məmmədovun çoxşaxəli fəaliyyətində bir istiqaməti də Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə gənc muğam ifaçılarının televiziya müsabiqələrində münəf kimi iştirakı təşkil edir. Milli musiqi mədəniyyətimizin, musiqi irsimizin təbliğində böyük əhəmiyyəti olan bu müsabiqədə Ə.Məmmədov həmişə düzgün və obyektiv təhlilləri, dəyərləri

tövsiyələri ilə gənclərin muğam sənətinin dərinliklərinə yiyələnməsində böyük dəstək olmuşdur. Müsəbiqə zamanı onun muğamın əsl mahiyyətini, incəliklərini aydın şəkildə açıqladığı fikirləri həm iştirakçılar, həm də dinləyicilər tərəfindən rəğbətlə qarşılandı. Ə.Məmmədovun dəqiq və dürüst şəkildə haqlı iradları bildirməsi ona olan rəğbəti daha da artırırdı. Muğamı və səslənən qəzəlləri bilməsi, gözəl təhlil etmək qabiliyyəti Ə.Məmmədovun böyük sənətkar olmasını hər zaman təsdiqləyirdi.

9. Azərbaycan dövləti tərəfindən Ə.Məmmədovun fəaliyyətinin dəyərləndirilməsi

Görkəmli xanəndənin geniş yaradıcılıq fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək dəyərləndirilmişdir. Belə ki, Əlibaba Məmmədov “Şöhrət” (2000), “İstiqlal” (2010) və “Şərəf” (2020) ordenləri ilə təltif edilmişdir. Onu da qeyd edək ki, ustad xanəndə ilə olan görüşün təfəsilatı İlham Əliyevin “İnkişaf məqsədimizdir” çoxcildli silsiləsində ətraflı şəkildə verilmişdir. Həmin görüşdə İlham Əliyev görkəmli sənətkarın yaradıcılığı ilə bağlı bu dəyərli fikirləri söyləmişdir: *“Siz uzun illərdir ki, xalqımızı öz sənətinizlə sevindirirsiniz. Həm gözəl ifaçı, xanəndə, həm gözəl bəstəkar kimi Azərbaycan musiqi mədəniyyətinə böyük töhfələr vermişsiniz. Siz 100-dən artıq mahnının müəllifsiniz və Sizin ifanızda səslənən xalq mahnılarımız, muğamlarımız insanlara xüsusi zövq verir. Xalqımız Sizi ürəkdən sevir, siz həm gözəl sənətkar, həm də gözəl insansınız. Siz Azərbaycan ziyalisini təcəssüm etdirirsiniz”* [1; 33].

10. Ə.Məmmədovun “Vətən yaxşıdır” təsnifi İkinci Qarabağ müharibəsində

İkinci Qarabağ müharibəsində Ə.Məmmədovun “Vətən yaxşıdır” təsnifi bir vətənpərvərlik dastanına çevrilərək, lirik ruhlu hərbi marş əhəmiyyəti daşmışdır. Ə.Vahidin sözlərinə bəstələnmiş bu təsnifi Ə.Məmmədov ilk dəfə 1960-cı ildə səsləndirmişdir. Uzun illərdir ki, Ə.Məmmədovla yanaşı, bir çox xanəndələr də həmin təsnifi ifa etmişlər. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin giziri, İkinci Qarabağ müharibəsinin şəhidi Xudayar Yusifzadənin ağır döyüşlərdən bir neçə gün əvvəl “Vətən yaxşıdır” təsnifini oxuması əsərə yeni nəfəs bəxş etdi. Həmin dövrdə Ə.Məmmədov müəllifi olduğu təsnifin şəhidimizin ruhuna ehtiram əlaməti olaraq, “Xudayar təsnifi” adlandırılması təşəbbüsü ilə razılaşaraq, bu ifanın onu çox təsirləndirdiyini bildirmişdir.

Nəticə

Ə.Məmmədov muğam sənətini milli mədəniyyətimizə miras qoyan ustad xanəndədir. O, muğam sənətinin cəngavəri və xalqın sevgisi ilə yaşayan görkəmli sənətkar idi. Ə.Məmmədov Azərbaycan muğam sənətinin sütunlarından biri olmaqla yanaşı, həm də Şərq aləmində muğam sənətinin kamil bilicisi kimi tanınırdı. Ustad xanəndənin çoxşaxəli yaradıcılığının əsas xüsusiyyətlərinin işıqlandırılması məqalənin elmi yeniliyini təşkil edir. Bu baxımdan Azərbaycanın görkəmli muğam ifaçılarının yaradıcılığının öyrənilməsi kontekstində məqalə daxilində Ə.Məmmədovun səciyyəvləndirən xüsusiyyətlərin müəyyənəldirilməsi mühüm əhəmiyyətə malikdir. Məqalə mövzusunun araşdırılması zamanı müəyyən təsnifatların verilməsi gələcək elmi araşdırmalarda davam etdirilə bilər. Ə.Məmmədovun səs yadigarları və ərsəyə gətirdiyi əsərlər əbədi

olaraq yaşayacaqdır. Muğam bilicisi, muğam tarixçisi kimi onun dəqiq və əsaslandırılmış çıxışları gənc xanəndələrin, musiqisevərlərin maarifləndirilməsi istiqamətində mühüm əhəmiyyətə malikdir. Əlibaba Məmmədov sözün əsl mənasında Azərbaycanda muğam ifaçılıq məktəbi yaratmışdır və bu gün həmin məktəb görkəmli ustad xanəndənin ənənələrini uğurla davam etdirir.

İstinad edilmiş ədəbiyyat

1. Təhmirazqızı S. Ustad xatirələrində. Bakı, 2023.
2. Zöhrabov R. Azərbaycan muğamları. Bakı, 2013.
3. Fəseh R.M. Azərbaycan muğamlarında söz və musiqinin əlaqəsi. Bakı, 2004.
4. Axundova G.Ə. Azərbaycanda xanəndəlik ənənəsinin və vokal mədəniyyətin yaranması və inkişafı. Bakı, 2009.

Тейюб Асланов

Взгляд на творчество опытного исполнителя мугама Алибабы Мамедова

Резюме: В представленной статье подчеркиваются особенности многогранного творчества Алибабы Мамедова, народного артиста, выдающегося певца, композитора и педагога, профессора, деятеля культуры, награжденным орденами орденов «Шохрат», «Шараф» и «Истигляль». Основная цель статьи – исследовать исполнительскую, педагогическую и музыкально-общественную деятельность А.Мамедова и определить ее характерные черты. Исходя из основной цели исследования, были определены задачи, основанные на творческих особенностях А.Мамедова. Таким образом, основные моменты творческой деятельности мастера-певца были классифицированы по определенным направлениям, а работа А.Мамедова в этой области подверглась детальному исследованию. Подходя с этой точки зрения, на основе исследовательских методов было изучено многогранное творчество А.Мамедова. Как исполнитель А.Мамедов прекрасно знал законы азербайджанского мугама. За время своей педагогической карьеры он обучил многих своих учеников исполнительским характеристикам мугама. Как музыкально-общественный деятель А.Мамедов создал ансамбль народных инструментов «Хумаюн», участвовал в качестве жюри в телевизионном конкурсе «Мугам», организованном Фондом Гейдара Алиева. Научной новизной является освещение творческих особенностей А.Мамедова в рамках статьи. Результаты исследования являются полезным источником для исследователей творчества А.Мамедова. В то же время, аргументированные соображения, приведенные в статье, могут быть использованы при изучении искусства азербайджанского пения.

Ключевые слова: Алибаба Мамедов, певец, мугам, народная песня, теснифы

Teyyub Aslanov

A Look at the Creativity of the Master Mugham Singer Alibaba Mammadov

Summary: The presented article emphasizes the features of the multifaceted creativity of Alibaba Mamedov, a people's artist, an outstanding singer, composer and teacher, professor, cultural figure, awarded the Orders of Shohrat, Sharaf and Istiklal. The main objective of the article is to explore the performing, pedagogical and musical-social activities of A.Mamedov and determine its characteristic features. Based on the main objective of the study, the tasks based on the creative features of A.Mamedov were determined. Thus, the main points of the creative activity of the master singer were classified in certain directions, and A. Mamedov's work in this area was subjected to a detailed study. Approaching from this point of view, the multifaceted creativity of A.Mamedov was studied on the basis of research methods. As a performer, A.Mamedov knew the laws of Azerbaijani mugham very well. During his teaching career, he taught many of his students the performing characteristics of mugham. As a musical and public figure, A.Mamedov created the ensemble of folk instruments "Humayun", participated as a jury in the television competition "Mugham", organized by the Heydar Aliyev Foundation. The scientific novelty is the coverage of the creative features of A.Mamedov within the framework of the article. The results of the study are a useful source for researchers of A.Mamedov's work. At the same time, the reasoned considerations given in the article can be used in the study of the art of Azerbaijani singing.

Keywords: Alibaba Mamedov, singer, mugham, folk song, tasnifs

Məqalənin redaksiyaya daxil olma tarixi: 21.11.2024